

จาก “สุราเมรัย” ในสมัยพุทธกาล ถึง “ยาเสพติด” ในสังคมไทย: การตีความและสังเคราะห์ตามหลักเบญจศีลข้อที่ 5 ¹

อำนาจ ยอดทอง ²

(วันที่รับ: 30 ก.ค. 2567; วันที่แก้ไขเสร็จ: 29 ต.ค. 2567; วันที่ตอบรับ: 1 พ.ย. 2567)

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งตีความและสังเคราะห์หลักเบญจศีลข้อ 5 สุราเมรัยฯ กับ ยาเสพติดในสังคมไทยปัจจุบันพบว่า ศีลข้อนี้มีความหมาย 2 ประการ คือ 1) เจตนางดเว้นจากของมีนเมาคือสุราเมรัย และ 2) เจตนางดเว้นจากสุราเมรัยและของมีนเมา ซึ่งมีการตีความวัตถุต้องห้าม 2 แนวทาง ได้แก่ 1) เน้นวัตถุต้องห้าม 2 ประการ ได้แก่ สุรา และ เมรัย โดยใช้หลักมหาปเทศขยายความหมายให้ครอบคลุมยาเสพติดชนิดอื่น ๆ แต่ต้องเป็นยาเสพติดที่เสพโดยการดื่มหรือกินเท่านั้น จึงจะมีองค์ประกอบการกระทำความผิดครบครบสมบูรณ์ และ 2) เน้นวัตถุต้องห้าม 3 ประการ ได้แก่ สุรา เมรัย และของมีนเมา ข้อนี้ไม่ต้องใช้หลักมหาปเทศ แต่อาศัยการตีความ “ของมีนเมา” ให้ครอบคลุมยาเสพติดที่เสพโดยการดื่มหรือกินเช่นกัน จึงจะมีองค์ประกอบการกระทำความผิดครบสมบูรณ์ เมื่อสังเคราะห์ยาเสพติดกับหลักเบญจศีลข้อ 5 สามารถจำแนกผลได้เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้ *กลุ่ม 1* ยาเสพติดที่ทำให้ผิดศีล หากเสพด้วยวิธีการดื่มหรือกิน แต่ไม่ผิดศีลหากเสพด้วยวิธีการสูดดม สูด หรือฉีด เช่น ฟีน มอร์ฟีน ยาบ้า ยาไอ้ กระต่อม เคตาไมน์ และกัญชา และ *กลุ่ม 2* ยาเสพติดที่ไม่ทำให้ผิดศีล เพราะเสพด้วยวิธีการสูดดม สูด หรือฉีด เช่น เฮโรอีน ไอซ์ และโคเคน ซึ่งผู้เขียนเห็นด้วยกับทั้งสองกลุ่มนี้ นอกจากนี้ การมีศีลข้อ 5 นี้ยังต้องประกอบด้วยเบญจธรรม คือ สติ และ ความไม่ประมาท ที่จะช่วยให้ผู้ปฏิบัติศีลข้อนี้มีความเข้าใจและสามารถหลีกเลี่ยงสิ่งทีก่อให้เกิดความมัวเมาได้ครอบคลุมทุกอย่าง

คำสำคัญ: ศีล 5, สุราเมรัย, ยาเสพติด, การตีความ, การสังเคราะห์

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของ “โครงการวิจัยเรื่องวิพากษ์เบญจศีลข้อสุราเมรัยกับการตีความเพื่อนำไปใช้ในสังคมไทยร่วมสมัย” รหัสโครงการ MUSSIRB No.:2024/044

² รองศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ประจำภาควิชามนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ผู้เขียนหลัก, E-mail: amchinjang@gmail.com

From “Surāmeraya” in the Buddha’s Time to “Drugs” in Thai Society: Interpretation and synthesis according to the Fifth of the Five Precepts ³

Amnat Yodthong ⁴

(Received: July 30, 2024; Revised: October 29, 2024; Accepted: November 1, 2024)

Abstract

This article aims to interpret and synthesize the fifth of the Five Precepts, abstaining from intoxicants (Surāmeraya), and drugs in contemporary Thai society. It finds that this precept has two meanings: 1) the intention to abstain from intoxicants, specifically Surā (distilled spirits) and Meraya (fermented liquors), and 2) the intention to abstain from intoxicants, including both alcohol and other intoxicating substances. The prohibited substances are interpreted in two ways: 1) a focus on two prohibited substances, Surā and Meraya, with the meaning expanded to include other drugs through the principle of Mahāpadesa (principal references), but limited to substances consumed orally, thus meeting the complete criteria for a violation; and 2) a focus on prohibited three substances, Surā, Meraya and other intoxicants, without relying on the Mahāpadesa principle, but interpreting “intoxicants” to include drugs that are ingested or drunk to fully meet the criteria for a violation. When synthesizing the relationship between drugs and the fifth precept, the results can be categorized into two groups: *Group 1*, drugs that violate the precept if ingested or drunk but do not violate the precept if inhaled, sniffed, smoked, or injected (into the bloodstream). Examples include opium, morphine, amphetamine, ecstasy, kratom, ketamine, and cannabis; and *Group 2*, drugs

³ This article is a part of “Research project on A Critique of Surāmeraya in the Five Precepts and its Interpretation for Contemporary Thai Society,” project code MUSSIRB No.:2024/044.

⁴ Lecturer, Department of Humanities, Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University, Thailand.

Corresponding Author, E-mail: amchinjang@gmail.com

that do not violate the precept because they are inhaled, sniffed, smoked, or injected. Examples include heroin, ice (methamine), and cocaine. The author agrees with both of these groups. Additionally, adherence to the fifth precept must be complemented by the practice of the associated virtues, namely mindfulness and caution which help practitioners understand and avoid all forms of intoxication comprehensively.

Keywords: Five Precepts, Intoxicants (Surāmeraya), Drugs, Interpretation, Synthesis

1. บทนำ

พุทธศาสนาเกิดขึ้นเมื่อประมาณ 2,500 กว่าปี โดยเจ้าชายสิทธัตถะออกผนวชและได้ตรัสรู้ในวันเพ็ญเดือนวิสาขะ จากนั้นจึงทรงนำสิ่งที่ตรัสรู้ไปประกาศศาสนา คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหมดถูกเรียกรวมกันในนาม “พุทธศาสนา” (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2520, น. 563) คำสอนที่ถือว่าเป็น “จริยธรรมพื้นฐานสำหรับฆราวาสผู้ครองเรือน” คือ “เบญจศีล” หรือ “ปัญจศีล” (ศีล 5 ข้อ) (สมภาร พรหมทา, 2548, น. 43-47) ประกอบด้วย 1) เว้นจากการฆ่าสัตว์ 2) เว้นจากการลักทรัพย์ 3) เว้นจากการประพฤติดินกาม 4) เว้นจากการพูดเท็จ และ 5) เว้นจากการเสพของมีนเมาคือสุราและเมรัย (ม.ม. (ไทย) 13/288/344-345) ศีลทั้ง 5 นี้จัดเป็นระบบศีลธรรมขั้นพื้นฐานในการอยู่ร่วมกันในสังคมที่สำคัญที่สุดของชาวพุทธ (HandWiki, 2022) จึงมีการศึกษาวิจัยในประเด็นต่าง ๆ มากมาย เช่น การนำไปพัฒนาปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของมนุษย์ให้มีความสมดุลกับความต้องการดำเนินชีวิต (ปัญญา เสนงูา และพระมหามิตร ฐิตปัญโญ, 2562, น. 275-284) การนำไปพัฒนาบุคลิกภาพเช่น ศีลข้อ 1 พัฒนาบุคลิกภาพที่มีเมตตา เป็นต้น (พระมหาพงศ์ทราทิพย์ ก้องเสียง และคณะ, 2563, น. 271-279) และการนำไปบูรณาการเพื่อแก้ปัญหาความยากจน (พระมหาถาวร ขนติวิโช, 2566, น. 144-157) เป็นต้น ผลงานเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า การที่สังคมไทยถูกเรียกขานว่า “สังคมพุทธศาสนา” นั้นต่างให้ความสำคัญกับหลักจริยธรรมเกี่ยวกับศีล 5 อย่างมาก

ในบรรดาศีลทั้ง 5 ข้อนั้น ศีลข้อที่ 5 สุราเมรัยมีขบพมาทฎฐาน หรือเรียกสั้น ๆ ว่า “ศีลข้อสุราเมรัย” ถือว่ามีโทษมากที่สุด เพราะการละเมิดศีลข้อนี้ล้วนเป็นเหตุปัจจัยให้มีการละเมิดศีลข้ออื่น และนำไปสู่การทำบาปอกุศลกรรมอื่น ๆ ได้ง่าย (วรรณสิทธิ ไชยยะเสวี, 2548, น. 225) จากการศึกษาสถานการณ์การละเมิดศีล 5 ในสังคมไทยพบว่า การละเมิดศีลข้อ 5 ขอบสุราเมรัย ๖ จัดอยู่ในสภาวะวิกฤตมากที่สุดกว่าข้ออื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 38.00 รองลงมาเป็นการละเมิดด้านชีวิตและร่างกาย (ร้อยละ 32.00) การละเมิดทรัพย์สิน (ร้อยละ 16.86) การละเมิดทางวาจา (ร้อยละ 8.00) และการล่วงละเมิดทางเพศ (ร้อยละ 5.14) (พระโอภาส โอภาโส และพระณัฐพงษ์ ญาณเมธี, 2564, น. 133) ส่วนในด้านการแก้ปัญหานี้ มีงานวิจัยที่ได้นำเอาวิธีการแก้ปัญหาคาถิมสุราเชิงพุทธบูรณาการของนักศึกษาและผู้ปกครอง โดยใช้หลักไตรสิกขาในการฝึกอบรมพบว่า ในด้านตัวนักศึกษาเอง สามารถช่วยลดการดื่มสุราได้มากที่สุด และในส่วนผู้ปกครองนั้น มีความสามารถในการดูแลบุตรหลานให้ลดการดื่มสุราได้มากที่สุดเช่นเดียวกัน (อุดมชัย อมาตยกุล และคณะ, 2562, น. 2213-2232)

จะเห็นว่า ผลงานวิจัยและบทความวิชาการเหล่านี้ต่างมุ่งศึกษาเฉพาะในเชิงการประยุกต์ การนำไปใช้แก้ปัญหา หรือสภาพปัญหาต่าง ๆ อันเนื่องมาจากการละเมิดศีลข้อ 5 สุราเมรัย ๖ ทั้งสิ้น แต่ประเด็นสำคัญที่ยังไม่มีการศึกษาในสังคมไทย คือ การศึกษาในเชิงคัมภีร์ให้ชัดเจน ซึ่งในบทความนี้จะแสดงหลักคำสอนทางพุทธศาสนาเกี่ยวกับเบญจศีลข้อ 5 หรือข้อสุราเมรัยให้ชัดเจนก่อน จากนั้นจะแสดงให้เห็นเครื่องมือและวิธีการตีความ เพื่อขยายขอบเขตของเบญจศีลข้อนี้ให้ครอบคลุมไปถึงยาเสพติดในสังคมไทย และสังเคราะห์ยาเสพติดแต่ละประเภทตามหลักเบญจศีลข้อนี้ในลำดับต่อไป

2. หลักเบญจศีลข้อ 5 สุราเมรัย ฯ

เบญจศีลข้อ 5 สุราเมรัย ฯ หรือเรียกเต็ม ๆ ว่า “สุราเมรัยมัชฌิมาทฏฐาณ” (อง.ติก (ไทย) 34/401) เป็นสิกขาบท (ข้อปฏิบัติในการฝึกตน) ข้อหนึ่งในศีล 5 มาจากบาลีว่า “สุราเมรัยมัชฌิมาทฏฐาณา เวรมณี” ซึ่งมีการให้ความหมายที่แตกต่างกัน ในที่นี้ได้นำมาประมวลไว้ต่อไปนี้ 1) เจตนางดเว้นจากน้ำเมาคือสุราและเมรัย อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท (วิ.ม. (ไทย) 4/106/168) 2) เจตนางดเว้นจากการเสพของมีนเมาคือสุราและเมรัย อันเป็นเหตุแห่งความประมาท (ม.ม. (ไทย) 13/288/344-345) 3) เว้นขาดจากการเสพสุราเมรัยและของมีนเมา อันเป็นเหตุแห่งความประมาท” (อง.ปญจก. (ไทย) 22/32/49 เจริญธรรมที่ 1) 4) งดเว้นจากการดื่ม น้ำเมาคือสุราและเมรัย อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท (ส.ม.อ. (ไทย) 31/491) 5) เจตนางดเว้นจากการดื่ม น้ำเมา อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท (ปิ่น มุกกันต์, 2536, น. 395) และ 6) เจตนางดเว้นจากสุราเมรัยและของมีนเมา อันเป็นเหตุให้ประมาท (ขาดสติ) (ราชบัณฑิตยสถาน, 2552, น. 399) จะเห็นว่า ข้อ 2, 3, 4 และ 5 มีการเพิ่มอาการเข้ามา ได้แก่ “การดื่ม” หรือ “การเสพ” ซึ่งเป็นคำที่ใช้แทนกันในภาษาไทย โดยที่คำว่า “ดื่ม” คือ การกิน ใช้กับเครื่องดื่มประเภทของเหลวหรือน้ำ เช่น ดื่มน้ำ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, น. 410) ส่วนคำว่า “การเสพ” คือ การใช้สอย หรือการใช้สลับเปลือง (เรื่องเดียวกัน, น. 608-609) และการดื่มกิน เช่น เสพสุรา (เรื่องเดียวกัน, น. 1215) ส่วนกฎหมายไทยให้ความหมายว่า “เสพ” คือ การรับยาเสพติดเข้าสู่ร่างกายตนเองโดยรู้ว่าเป็นยาเสพติดไม่ว่าจะด้วยวิธีใด (พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564, 2564) คำแสดงอาการเหล่านี้ถูกเพิ่มเข้ามาทั้งที่ไม่มีในภาษาบาลี จึงถือว่าให้ความหมายเกินจำเป็น และอาจทำให้สับสนกับคำที่มีอยู่แล้ว เช่น “การดื่ม/เสพสุรา” (สุราปาน) (วิ.ม. (ไทย) 2/326/462) “การดื่ม/เสพของมีนเมา” (มชชปานา) (ขุ.วิ.อ. (ไทย) 48/123) หรือ “การดื่ม/เสพสุราเมรัย” (สุราเมรัยปาน) (ขุ.ธ.อ. (ไทย) 43/37) ผู้เขียนจึงเห็นด้วยกับการให้ความหมายในข้อ 1 และ ข้อ 6 ว่า มีความเหมาะสมกว่าและไม่ทำให้เกิดความสับสน

อีกประการหนึ่ง หากพิจารณาในแง่วัตถุประสงค์ห้ามที่ถือว่าเป็นการละเมิด ผิดศีล หรือ ศีลขาด ในเบญจศีลข้อ 5 นั้น สามารถประมวลโดยแบ่งวัตถุประสงค์ห้ามออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ห้าม คือ น้ำเมาหรือของมีนเมา (มัชชะ) 2 ประการ ได้แก่ 1) สุรา (สุรา) และ 2) เมรัย (เมรัย) ความหมายนี้ปรากฏในข้อ 1, 2, 4 และ 5 ถึงแม้ว่าข้อ 3 จะระบุวัตถุประสงค์ห้ามเพียงอย่างเดียวว่า “น้ำเมา” กระนั้นก็มีคำอธิบายเพิ่มเติมว่า “น้ำเมาในที่นี้ได้แก่สุราและเมรัย” (ปิ่น มุกกันต์, 2536, น. 395-396) การตีความวัตถุประสงค์ห้ามในข้อนี้สอดคล้องกับอรรถกถา 3 คัมภีร์ คือ คัมภีร์ปรมัตถทีปนี อรรถกถาขุททกนิกาย อิติวุตตกะ ระบุว่า “แม้ทั้งสองอย่างนั้น (สุราและเมรัย) ชื่อว่า มัชชะ เพราะอรรถว่าเป็นที่ตั้งแห่งความเมา เจตนาเป็นเหตุดื่มเมานั่น ชื่อว่า ปมาทฏฐาณะ เพราะเป็นเหตุแห่งความประมาท” (ขุ.อิตติ.อ. (ไทย) 45/452) คัมภีร์ปรมัตถทีปนี อรรถกถาขุททกนิกาย วิมานวัตถุ ระบุว่า “สุราและเมรัย เรียกว่ามัชชะ เพราะอรรถว่าทำให้มีนเมา คนทั้งหลายย่อมดื่มด้วยมัชชะนั้น เหตุนี้ มัชชะนั้น จึงชื่อว่าปานะ การดื่มมัชชะของมีนเมา ชื่อว่ามชชปานะ” (ขุ.วิ.อ. (ไทย) 48/123) และ คัมภีร์สัมโมทวิโนทนี อรรถกถาอภิธรรมปิฎก

วิกังค์ ระบุว่า “สุราและเมรัยแม้ทั้งสองนั้น ชื่อว่า มัชชะ เพราะอรรถว่าเป็นที่ตั้งแห่งความมัวเมา ขนทั้งหลาย ย่อมดื่มสุราหรือเมรัยนั้น ด้วยเจตนาใด เจตนาอันชื่อว่า เป็นที่ตั้งแห่งความประมาท” (อภิ.วิ.อ. (ไทย) 78/505)

จากคัมภีร์ข้างต้นเป็นการระบุอย่างชัดเจนว่า สุราและเมรัยชื่อว่า “มัชชะ” (น้ำเมาหรือของมึนเมา) หรือเรียกว่า “มัชชะ” พระญาณวโรดม (สนธิ์ กิจจกาโร) (2543, น. 49) มองว่า การเรียกว่าสุราและเมรัยนั้น เป็นการแยกเรียก ถ้าเรียกแบบรวมจะต้องเรียกว่า “มัชชะ” แปลว่า น้ำยังผู้ดื่มให้เมา หรือน้ำเมา เมื่อเป็นเช่นนี้จึงจำเป็นต้องพิจารณารายละเอียดให้ลึกลงไปอีกว่า สุราและเมรัยนั้นแตกต่างกันอย่างไรบ้าง ดังนี้

1.1 สุรา คือ น้ำเมาที่ได้จากการกลั่น (ราชบัณฑิตยสถาน (2546, น. 1207) น้ำเมาที่กลั่นแล้ว (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2565, น. 538) เมรัยที่ถูกนำไปกลั่นอีกชั้นหนึ่งเพื่อให้เข้มข้นขึ้น (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า ฯ, 2538, น. 39) ใน คัมภีร์พระไตรปิฎกและอรรถกถา หมายเอาสุรา 5 ชนิด ได้แก่ สุราทำด้วยแป้ง (ปิณฑสุรา) สุราทำด้วยขนม (ปฐสุรา) สุราทำด้วยข้าวสุก (โพนสุรา) สุราที่เติมด้วยส่าเหล้า (สุราหมักแบ่งเชื้อเหล้า) (กิลณปกิจิตตา) สุราที่ผสมหรือประกอบด้วยเครื่องปรุงหลายชนิด (สมภารสังยุตตะ) (วิ.ม.หา. (ไทย) /2/328/465; ส.ม.อ. (ไทย) 31/506; ขุ.ข.อ. (ไทย) 39/29; ขุ.อิติ.อ. (ไทย) 45/452; ขุ.วิ.อ. (ไทย) 48/123; ขุ.ม.อ. (ไทย) 66/170; อภิ.วิ.อ. (ไทย) 78/505)

1.2 เมรัย คือ น้ำหมักดอง (วิ.ม.หา. (ไทย) /2/328/465) เครื่องหมักดองที่ทำให้เกิดอาการมึนเมา (อภิ.วิ.อ. (ไทย) 78/505) น้ำเมาที่เกิดจากการหมักหรือแช่ หมายเอาน้ำเมาที่ยังไม่ได้กลั่นทุกชนิด (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2565, น. 538; ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, น. 873) เรียกว่า “เหล้าดอง” (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2520, น. 626) ใน คัมภีร์พระไตรปิฎกและอรรถกถา หมายเอาเมรัย 5 ชนิด ได้แก่ น้ำหมักดองด้วยดอกไม้ (ปุปผาสวะ) น้ำหมักดองด้วยผลไม้ (ผลาสวะ) น้ำหมักดองด้วยน้ำผึ้ง (มัทธาสวะ) น้ำหมักดองด้วยน้ำอ้อยยบ (คุฬาสวะ) น้ำหมักดองที่ผสมหรือประกอบด้วยเครื่องปรุงหลายชนิด (สมภารสังยุตตะ) (วิ.ม.หา. (ไทย) /2/328/465; ขุ.อิติ.อ. (ไทย) 45/452; อภิ.วิ.อ. (ไทย) 78/505)

จะเห็นว่าสุราและเมรัยในเบญจศีลข้อนี้ หากพิจารณาตามคัมภีร์ก็หมายเอาเพียงสุรา 5 ชนิด และเมรัย 5 ชนิดในสมัยพุทธกาลเท่านั้น นอกจากสิ่งเหล่านี้แล้ว ถือว่าอยู่นอกกรอบวัตถุต้องห้ามในสิกขาบทนี้

2. วัตถุต้องห้าม คือ 1) สุรา (สุรา) 2) เมรัย (เมรัย) และ 3) น้ำเมาหรือของมึนเมาอย่างอื่น (มชช) ความหมายนี้ปรากฏในข้อ 4 และ 6 สอดคล้องกับ พระไตรปิฎก ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ระบุไว้ว่า เหตุที่ให้ความหมายอย่างนี้สืบเนื่องมาจาก คัมภีร์ปรมัตถโชติกา อรรถกถาขุททกนิกาย ขุททกปาฐะ ตอนหนึ่งว่า “สุราและเมรัย ทั้งสองอย่างนั้นแหละเป็นของมึนเมา เพราะเป็นเหตุให้เมา และยังมีสิ่งอื่นอีกที่เป็นของมึนเมา” (อังก.ใน อัง.ปณจก. (ไทย) 22/32/49 เชิงอรรถที่ 1) นอกจากนี้ ยังปรากฏในอีกแห่งหนึ่ง คือ คัมภีร์สารัตถปกาสินี อรรถกถาสังยุตตนิคาย มหาวรรค ระบุว่า “น้ำเมาชนิดใดแม้อื่นที่พ้นแล้วจากสุราและน้ำหมักดอง อันบุคคลพึงเมา คนทั้งหลายย่อมดื่มสุราและเมรัยนั้นด้วยเจตนาใด เจตนาอันชื่อว่า เป็นฐานะแห่งความประมาท” (ส.ม.อ. (ไทย) 31/506)

จะเห็นว่า นอกจากสุรา 5 ชนิด และเมรัย 5 ชนิดแล้ว ทั้ง 2 คัมภีร์นี้ต่างขยายขอบเขตความหมายโดย ระบุวัตถุต้องห้ามในข้อที่ 3 คือ มัชชะอย่างอื่น (น้ำเมา/ของมีเมา) แยกออกมาจากสุราและเมรัย ทำให้ศีลข้อนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสังคมไทยได้เลย เพราะหากให้ความหมายแบบประเภทแรก ศีลข้อนี้จะจำกัดอยู่ เฉพาะสุรา 5 ชนิด และเมรัย 5 ชนิดเท่านั้น ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาต่อการนำไปใช้ในสังคมไทยปัจจุบัน ที่สิ่งเสพติดและของมีเามีหลากหลายชนิด การระบุวัตถุต้องห้ามเปิดกว้างในข้อที่ 2 จึงสามารถช่วยแก้ปัญหานี้ได้ การให้ความหมายในลักษณะนี้เป็นที่นิยมและเข้าใจกันโดยทั่วไปในสังคมไทย (คุณ โทจันทร์, 2537, น. 108; พิน ดอกบัว, 2542, น. 278)

ประการสุดท้าย การพิจารณาในแง่องค์ประกอบของการกระทำความผิดเบญจศีลข้อ 5 สุราเมรัย ฯ ใน คัมภีร์ปรมัตถสัทธกถา อรรถกถาขุททกนิกาย ขุททกปาฐะ (ขุ.ข.อ. (ไทย) 39/37) และ คัมภีร์ปรมัตถทีปนี อรรถกถาขุททกนิกาย อิติวุตตกะ (ขุ.อิติ.อ. (ไทย) 45/452) ระบุถึงการกระทำที่จะทำให้ละเมิดศีลข้อนี้ ที่เรียกว่า “ศีลขาด” หรือ “ผิดศีล” ว่าจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ประการได้แก่ 1) มัชฌาโว/สุราที่นิยมนิยมนั้น ความเป็นของมีเมา/ของมีเามีสุราเป็นต้นอย่างใดอย่างหนึ่ง 2) ปาตุกมยตาจิตต์/มทนิยปาตุกมยตาจิตต์ มีจิตคิดจะดื่มของมีเมา 3) ตชโซ วายาโม/ตชชี วายามิ อาปชชติ มีความพยายามอันเกิดแต่จิตนั้น และ 4) อชโณหรณฺ/ปีเต จ ปริสติ กลืนให้ล่วงลงในลำคอ/ดื่มเข้าไปในลำคอ

แสดงว่า ถ้าเป็นการกระทำที่ไม่ครบทั้ง 4 องค์ประกอบ ย่อมไม่ถือว่าเป็นการกระทำที่ “ผิดศีล” เช่น ขาดองค์ประกอบข้อ 1 กรณีต้องการดื่มเหล้า เข้าใจว่าแก้วน้ำชาเป็นแก้วเหล้า หยิบดื่มเข้าไป หรือขาดองค์ประกอบข้อ 2 เช่น การปรุงสุราลงไปในอาหารหรือขนมเพื่อปรุงรสอาหาร หรือใช้สุราผสมกับยาบางชนิดเพื่อรักษาโรค ขาดองค์ประกอบข้อ 3 เช่น ถูกบังคับกรอกสุราโดยที่ไม่ยินยอม ความพยายามนี้หมายเอาการกระทำทุกอย่างรวมทั้งการอมเข้าปากและการกลืนเข้าท้อง และองค์ประกอบข้อ 5 จัดเป็นการกระทำความผิดที่สมบูรณ์ หรือพูดง่าย ๆ คือ ศีลขาดก็ต่อเมื่อมีการกลืนลงไปในท้องนั่นเอง ไม่ใช่อยู่ที่อาการเมา การจับแก้วเหล้าหรือเหล้าเข้าปากแต่อย่างใด (ปิ่น มุทุกันต์, 2536, น. 396-398) เช่น ตั้งใจดื่มเหล้า ยกแก้วรินเข้าปาก แล้วคิดได้ คายน้ำเหล้าทิ้งเสีย แล้วล้างปากด้วยน้ำสะอาด แบบนี้ย่อมไม่ผิดศีล ประเด็นต่อมาคือการกลืนน้ำเหล้าลงท้องในปริมาณเท่าไรจึงถือว่าผิดศีล ประเด็นนี้เราจะให้ถือตามเกณฑ์พระวินัยในกรณีของการดื่มสุรา โดยหมายเอาการดื่มโดยที่สุดแม้ดื่มเพียงเล็กน้อยด้วยปลายถ้วยคาแต่ก็ถือว่าละเมิดศีลข้อนี้แล้ว (วิมหา. (ไทย) 2/328/465)

3. เครื่องมือและวิธีการตีความเบญจศีลข้อ 5 ให้ครอบคลุมยาเสพติด

จากหลักการข้างต้น จะเห็นความสัมพันธ์ระหว่างความหมาย วัตถุต้องห้าม และองค์ประกอบ การกระทำความผิดตามหลักเบญจศีลข้อ 5 สุราเมรัย ฯ ใน 2 ลักษณะ ดังนี้

3.1 เจตนางตเว้นจากของมีเมาเป็นสุราเมรัย ความหมายนี้ระบุวัตถุต้องห้าม คือ “สุรา” และ “เมรัย” และมืองค์ประกอบการทำความผิด 4 ประการ ได้แก่ เป็นของมีเมา มีจิตคิดจะดื่ม มีความพยายาม และดื่ม

ลงไปเป็นคอก หากพิจารณาในเบื้องต้นยาเสพติดย่อมอยู่นอกกรอบนี้ เพราะระบุอย่างชัดเจนว่า “น้ำเมาหรือของมีนเมาในที่นี้คือสุราเมรัย” และหมายเอาเฉพาะสุรา 5 ชนิด และเมรัย 5 ชนิดในสมัยพุทธกาลเท่านั้น จึงทำให้เห็นความสอดคล้องที่สำคัญคือ *ประการแรก* น้ำเมาคือสุราและเมรัย ล้วนเป็นของเหลวที่ทำให้เกิดความมีนเมาที่ต้องอาศัยการดื่มกิน และ *ประการต่อมา* องค์ประกอบในการทำผดโดยเฉพาะข้อ 2 และข้อ 5 ล้วนต่างแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า วัตถุต้องห้ามในที่นี้จะเป็นสิ่งอื่นนอกจากของมีนเมาประเภทน้ำเมาไม่ได้ สอดคล้องกับที่อรรถกถาระบุในตอนท้ายว่า “ก็หรือสิ่งอื่นใด ไม่ว่าอะไรเป็นที่ตั้งแห่งความเมา บุคคลเมาประมาทด้วยสิ่งใดที่ดื่มแล้ว สิ่งอันนี้ก็เรียกว่า มัชชะ” (ขุ.ขุ.อ. (ไทย) 39/29) “เจตนาเป็นเหตุดื่มน้ำเมานั้น ชื่อว่า ปมาทภูฐานะ เพราะเป็นเหตุแห่งความประมาท” (ขุ.อิติ.อ. (ไทย) 45/452) หรือ “คนทั้งหลายย่อมดื่มด้วยมัชชะนั้น เหตุนี้มัชชะนั้น จึงชื่อว่า ปานะ” (ขุ.วิ.อ. (ไทย) 48/123) เมื่อเป็นเช่นนี้ย่อมเป็นที่ชัดเจนว่า วัตถุต้องห้ามในศีลข้อ 5 คือ น้ำเมาประเภทสุรา (เหล้ากลั่น) และเมรัย (เหล้าหมัก ดองหรือแช่) เท่านั้น

การประยุกต์หลักการนี้มาใช้ในสังคมไทยปัจจุบันพบว่า สุราเมรัยในบทบัญญัตินี้มีลักษณะสอดคล้องกับกฎหมายไทยเกี่ยวกับ “สุรา” หรือ “เครื่องดื่มแอลกอฮอล์” ที่ระบุว่า “เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หมายถึง สุราตามกฎหมายว่าด้วยสุรา” (พ.ร.บ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551, 2551, น. 35) และ “สุรา หมายความว่ารวมถึงวัตถุทั้งหลายหรือของผสมที่มีแอลกอฮอล์ ซึ่งสามารถดื่มกินได้เช่นเดียวกับน้ำสุรา หรือซึ่งดื่มกินไม่ได้ แต่เมื่อได้ผสมกับน้ำหรือของเหลวอย่างอื่นแล้ว สามารถดื่มกินได้เช่นเดียวกับน้ำสุรา แต่ไม่รวมถึงเครื่องดื่มที่มีปริมาณแอลกอฮอล์ไม่เกิน 0.5 ดีกรี” (พ.ร.บ.ภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560, 2560, น. 35) เครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือสุรา มีอยู่ 2 ประเภท ได้แก่ 1) **สุราแช่** คือ สุราที่ไม่ได้กลั่น แต่ได้จากกระบวนการหมัก (Fermented Beverage) กลายเป็นแอลกอฮอล์ ได้แก่ เบียร์ ไวน์ สุราแช่ผลไม้ที่มีส่วนผสมขององุ่นหรือไวน์ องุ่น สุราแช่พื้นเมือง และ สุราแช่อื่น และ 2) **สุรากลั่น** คือ สุราที่ได้กลั่นแล้ว หรือผ่านการหมักและนำมากลั่น กลายเป็นแอลกอฮอล์ ได้แก่ สุราขาว สุราสามทับ สุราผสม สุราพิเศษ และสุราปรุงพิเศษ (พ.ร.บ.ภาษีสรรพสามิตฯ, 2560, น. 35; ประกาศกรมสรรพสามิตฯ, 29 กันยายน 2560; สิริพันธุ์ จุลกรังคะ, 2557, น. 2)

จะเห็นความสอดคล้องระหว่างสุราเมรัยในเบญจศีลข้อ 5 สมัยพุทธกาล กับ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือสุราตามกฎหมายไทยได้อย่างชัดเจน กล่าวคือ “สุรา” ในศีลข้อ 5 สอดคล้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภทสุรากลั่นในสังคมไทย ในขณะเดียวกัน “เมรัย” ในศีลข้อ 5 สอดคล้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภทสุราแช่ในสังคมไทย เพียงแต่หากต้องการขยายไปถึงยาเสพติดในสังคมไทยปัจจุบัน กลับไม่สามารถกระทำได้ เนื่องจากท่านระบุเจาะจงว่าเป็นสุราและเมรัย ในประเด็นนี้ **สมเด็จพระมหาสมณเจ้า** ฯ (2538, น. 52; 2543, น. 168-169) ทรงระบุว่า เจตนารมณ์ของศีลข้อนี้มุ่งให้สำรวมจากของมีนเมา อันเป็นเหตุทำลายร่างกายและสติสัมปชัญญะ ส่วนของมีนเมาหรือยาเสพติดอย่างอื่น เช่น ฝิ่น และกัญชา มีผลต่อผู้เสพเช่นเดียวกัน ก็ควรอนุโลมเข้าเป็นของต้องห้ามในสิกขาบทที่ 5 นี้ตามหลักมหาปเทศ ⁴⁵ ข้อที่ 1 คือ “สิ่งใดไม่ได้ห้ามไว้ว่า “สิ่งนี้

⁵ หลักมหาปเทศ คือ ข้อสำหรับอ้างอิงข้อใหญ่ หลักใหญ่สำหรับอ้างอิงเพื่อสอบสวนเทียบเคียงในทางวินัยมี 4

ไม่ควร” ถ้าสิ่งนั้นอนุโลมเข้ากับสิ่งที่ไม่ควร ขัดกับสิ่งที่ควร สิ่งนั้นไม่ควร” นั่นคือ ผื่นและกัญชาเป็นสิ่งที่ไม่มีและไม่ได้ห้ามไว้ในขณะบัญญัติสิกขาบทนี้ แต่เป็นของมีนเมาทำให้ขาดสติ และทำลายร่างกายก่อโรคร้ายไข้เจ็บ เช่นเดียวกับสุราเมรัยในบทบัญญัติเดิม ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ควรและต้องงดเว้น จึงถือว่าขัดกับสิ่งที่ควร ฉะนั้นผื่นและกัญชาจึงเป็นสิ่งที่ไม่ควรเสพด้วยเช่นเดียวกัน

ในขณะเดียวกัน พุทธศาสนamahayanิกายเซ็นก็มองศีลข้อนี้ในแง่เจตนารมณ์ เพียงแต่มองกว้างกว่า และไม่ต้องใช้หลักมหาปเทศ โดยถือว่า ศีลข้อ 5 มีความหมายรวมถึงการละเว้นจากพฤติกรรมเสพติด หรือพฤติกรรมที่ทำให้จิตใจมัวเมาหลงใหลในสิ่งใดสิ่งหนึ่งมากเกินไป (Tricycle Buddhism for Beginners, 2023) แม้ โรบิน เล็บบรอน⁶ (Lebron, Robyn, 2017, pp. 263-264) ก็มองแบบเดียวกันว่า ศีลข้อนี้หมายเอาการไม่ดื่ม กิน หรือบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือของมีนเมาอย่างอื่น รวมทั้งรับประทานอาหารหรือสิ่งอื่นใดที่ก่อให้เกิดพิษภัยต่อร่างกายและจิตใจ แม้แต่การปฏิบัติธรรมในพุทธศาสนา ถ้ากระทำอย่างหมกมุ่นก็อาจทำให้เกิดอาการมัวเมาหรือมอมเมาคนปฏิบัติได้เช่นเดียวกัน ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า หากมุ่งเจตนารมณ์จริง ๆ ก็ควรตีความแบบนี้ได้ เพียงแต่ทำไม สมเด็จพระมหาสมณเจ้าฯ รวมทั้งฝ่ายเถรวาทจึงไม่นิยมตีความให้กว้างเช่นนี้ ซึ่งสาเหตุหลักน่าจะมาจากความชัดเจนในอรรถกถา ที่ระบุว่า “เจตนากลืนกินมีชยะคือสุราและเมรัย เป็นไปทางกายทวารด้วยประสงค์จะกลืนกิน... ฯลฯ” (ขุ.ขุ. (ไทย) 39/29) หรือ “...โดยลักษณะเจตนาที่ประมาท อันเป็นไปแล้วทางกายทวาร ด้วยสามารถแห่งความมีนเมา เริ่มแต่เขื่อน้ำเมากว่าคือสุราเมรัยตามที่กล่าวแล้ว ชื่อว่า สุราเมรัยมีชยะปมาทภูฐาน” (ขุ.อิติ.อ. (ไทย) 45/452) จากข้อความนี้ท่านเน้นการกระทำทางกายทวาร (ช่องทางการกระทำทางกาย) จึงสอดคล้องกับองค์ประกอบของการกระทำความผิดข้อสุดท้ายที่จะทำให้การดื่มสุราละเมิดศีลข้อนี้ คือ “อชุโณหรณ/ปีเต จ วิสติ กลืนให้ล่องลงในลำคอ/ดื่มเข้าไปในลำคอ” เมื่อเป็นเช่นนี้พุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทจึงไม่สามารถขยายขอบเขตของศีลข้อนี้ให้กว้างได้เช่นเดียวกับฝ่ายมหายาน

นอกจากนี้ ยังมีการตีความอีกแบบหนึ่ง คือ การตีความเมรัยให้ครอบคลุมถึงยาเสพติดชนิดอื่น ๆ มีอยู่ 2 รูปแบบ คือ 1) การตีความโดยใช้เครื่องมือทางพระวินัย คือ มหาปเทศ 4 หมายเอาการตีความของพระญาณวโรดม (สนธิ์ กิจจกาโร) (2543, น. 49) ที่ระบุว่า ของมีนเมาอื่น ๆ เช่น ผื่น กัญชา เป็นต้น จัดเข้าเป็นเมรัยโดยอนุโลมตามหลักมหาปเทศข้อ 1 เช่นเดียวกับการตีความของสมเด็จพระมหาสมณเจ้าฯ เพียงแต่พระญาณวโรดมฯ ท่านขยายเอาเฉพาะเมรัยให้ครอบคลุมถึงยาเสพติด ส่วนสมเด็จพระมหาสมณเจ้าฯ ทรงระบุ

ประการ ดังนี้ 1) สิ่งใดไม่ได้ห้ามไว้ว่า “สิ่งนี้ไม่ควร” ถ้าสิ่งนั้นอนุโลมเข้ากับสิ่งที่ไม่ควร ขัดกับสิ่งที่ควร สิ่งนั้นไม่ควร 2) สิ่งใดไม่ได้ห้ามไว้ว่า “สิ่งนี้ไม่ควร” ถ้าสิ่งนั้นอนุโลมเข้ากับสิ่งที่ควร ขัดกับสิ่งที่ไม่ควร สิ่งนั้นควร 3) สิ่งใดไม่ได้อนุญาตไว้ว่า “สิ่งนี้ควร” ถ้าสิ่งนั้นอนุโลมเข้ากับสิ่งที่ไม่ควร ขัดกับสิ่งที่ควร สิ่งนั้นไม่ควร 4) สิ่งใดไม่ได้อนุญาตไว้ว่า “สิ่งนี้ควร” ถ้าสิ่งนั้นอนุโลมเข้ากับสิ่งที่ควร ขัดกับสิ่งที่ไม่ควร สิ่งนั้นควร (วิ.ม. (ไทย) 5/305/139-140)

⁶ โรบิน เลอบรอน-แอนเดอร์ส (Robyn Lebron-Anders) ผู้เชี่ยวชาญด้านศาสนาเปรียบเทียบ การสร้างสันติภาพ การสนทนาและการศึกษาข้ามศาสนา

โดยภาพรวมว่าสมควรเป็นสิ่งที่ต้องห้ามเช่นเดียวกับสุราเมรัยเท่านั้น และ 2) การตีความโดยไม่ใช้เครื่องมือทางพระวินัย หมายถึงการตีความของ ปิ่น มุทุกันต์ (2536, น. 395-396) ที่ระบุเอาไว้ว่า ผีน กัญชา จัดเป็นวัตถุต้องห้ามรวมอยู่ในเมรัยนี้ด้วย นั่นแสดงว่า ไม่จำเป็นต้องใช้หลักมหาปเทศมาช่วยขยายการตีความ และก็ปรากฏว่าท่านไม่ได้กล่าวถึงหลักมหาปเทศในกรณีนี้อีกด้วย

จะเห็นว่า การตีความของ สมเด็จพระมหาสมณเจ้าฯ พระญาณวโรดมฯ และ ปิ่น มุทุกันต์ มีข้อสังเกตอย่างหนึ่งคือ กรณี 2 ท่านแรกนั้นไม่มีการระบุถึงองค์ประกอบของการกระทำความผิด ซึ่งผู้เขียนสันนิษฐานว่า ทรงทราบอย่างชัดเจนว่ายาสเสพติดมีวิธีเสพหลายอย่าง เช่น กิน สูบ ฉีด (สมเด็จพระมหาสมณเจ้าฯ, 2538, น. 54) และทรงเห็นข้อจำกัดขององค์ประกอบของการกระทำทั้ง 4 ประการ โดยเฉพาะข้อ 2 (มีจิตคิดจะดื่มของมึนเมา) และข้อ 4 (กลืนให้ล่วงลงในลำคอ) ซึ่งเป็นข้อจำกัดที่ทำให้การขยายไปสู่ยาเสพติดไม่สามารถทำได้ ดังนั้นจึงไม่ระบุถึงองค์ประกอบของการกระทำตามนัยอรรถกถา แม้ พระญาณวโรดมฯ ก็เช่นเดียวกัน จึงทำให้มุมมองทั้ง 2 ท่านไม่ต้องเผชิญกับความไม่สามารถเข้ากันได้ระหว่างวัตถุต้องห้าม (ยาเสพติดที่นอกเหนือจากการดื่มกิน) กับ องค์ประกอบของการทำความผิดในข้อ 2 และ 4 เพียงแต่อาจถูกกล่าวหาว่าเป็นการละเลยต่อหลักการในคัมภีร์อรรถกถา จึงมีเพียง ปิ่น มุทุกันต์ เท่านั้น ที่ตีความให้ยาเสพติดอนุโลมสังเคราะห์เข้าใน “เมรัย” และกล่าวถึงองค์ประกอบของการทำความผิดทั้ง 4 ข้อตามอรรถกถา กระนั้นก่อให้เกิดปัญหาตามมา คือ เมรัยในศีลข้อ 5 คือ น้ำเมาที่ได้จากการหมักหรือดองที่ต้องอาศัยการดื่มกิน หากยาเสพติดเป็นประเภทเดียวกับเมรัยจะต้องหมายถึงยาเสพติดที่มีลักษณะเป็นน้ำเมาที่ต้องอาศัยการดื่มกินเท่านั้น เพราะหากไม่มีลักษณะเช่นนี้จะทำให้ไม่สามารถเข้ากับองค์ประกอบของการทำความผิดข้อ 2 และข้อ 4 ได้

ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นด้วยบางส่วนกับการตีความของ สมเด็จพระมหาสมณเจ้าฯ ที่ใช้เครื่องมือทางพระวินัยตามหลักมหาปเทศในการขยายขอบเขตสุราและเมรัยให้ครอบคลุมถึงยาเสพติดในสังคมไทยปัจจุบัน เพียงแต่การขยายขอบเขตนั้น ผู้เขียนมีความเห็นแตกต่างจากที่ทรงให้ไว้ เพราะหมายถึงยาเสพติดประเภทที่ต้องดื่มกินเพียงเท่านั้น เพื่อให้สามารถพิจารณาถึงองค์ประกอบของการทำความผิดทั้ง 4 ประการได้ ถึงแม้ว่ายาสเสพติดบางชนิด ที่ถูกนำเข้าสู่อวัยวะด้วยวิธีดื่มกิน ย่อมถือว่าเป็นผิดศีล แต่การนำเข้าสู่อวัยวะด้วยวิธีอื่น เช่น สูบหรือฉีด ย่อมถือว่าไม่ผิดศีลก็ตาม แต่อย่างน้อยก็เป็นไปตามหลักการที่ระบุไว้ในคัมภีร์นั่นเอง ส่วนวิธีการตีความถึงยาเสพติดทุกชนิดและทุกวิธีการนำเข้าสู่อวัยวะนั้น ผู้เขียนไม่เห็นด้วยเพราะเห็นว่ามีเพียง 2 วิธีเท่านั้นที่จะทำให้การตีความนี้นำไปใช้ได้จริง คือ วิธีที่ 1 ตัดองค์ประกอบของการทำความผิดออกไปจากหลักการของศีลข้อ 5 เช่นเดียวกับมุมมองของสมเด็จพระมหาสมณเจ้าฯ วิธีการนี้ผู้เขียนก็ไม่เห็นด้วย และวิธีที่ 2 ปรับเปลี่ยนองค์ประกอบของการทำความผิดข้อ 2 และข้อ 4 ให้รองรับกับทุกวิธีการของการเสพยาเสพติด ซึ่งดูเหมือนว่าวิธีการนี้พุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทในสังคมไทยย่อมไม่กระทำอย่างแน่นอน วิธีการนี้ผู้เขียนก็ไม่เห็นด้วยเช่นเดียวกัน ส่วนมุมมองของ พระญาณวโรดมฯ ผู้เขียนไม่เห็นด้วย สืบเนื่องจากเหตุผลเดียวกันกับมุมมองของสมเด็จพระมหาสมณเจ้าฯ และมุมมองของ ปิ่น มุทุกันต์ นั้น ก็ไม่เห็นด้วยในประเด็นการขยายขอบเขตออกจากเมรัย เพราะยาเสพติดประเภทดื่มกินไม่ได้ผ่านกระบวนการหมักหรือดองเช่นเดียวกับเมรัย

3.2 เจตนาตเว้นจากสุราเมรัยและของมีนเมา ความหมายนี้ระบุวัตถุต้องห้าม คือ “สุรา” “เมรัย” และ “ของมีนเมาอย่างอื่น” และมืองค์ประกอบการทำความผิด 4 ประการ ได้แก่ ความเป็นของมีนเมา มีจิตคิดจะดื่ม มีความพยายามดื่ม และดื่มลงไปในคอ ในความหมายนี้ **วิโรจน์ คุ่มครอง** (2562, น. 516) ดูเหมือนจะเห็นว่า การให้ความหมายแบบแรก (ของมีนเมาคือสุราและเมรัย) กับ แบบที่สองนี้ (สุราเมรัยและของมีนเมา) มีความหมายเดียวกัน ซึ่งผู้เขียนไม่เห็นด้วย เพราะในอรรถถาระบุชัดเจนว่า มัชชะ (น้ำเมา) อย่างอื่นที่นอกเหนือจากมัชชะ 2 ประเภท คือ สุราและเมรัย (ขุ.ขุ.อ. (ไทย) 39/29; ส.ม.อ. (ไทย) 31/506) และหมายเอาสุรา 5 ชนิดและเมรัย 5 ชนิดเท่านั้น เท่ากับแสดงว่า การให้ความหมายเพิ่มเติมจากสุราเมรัยว่า “และของมีนเมา (มัชชะ)” เป็นการเปิดทางสำหรับการขยายขอบเขตวัตถุต้องห้ามออกไปนอกจากสุราเมรัย เมื่อเป็นเช่นนี้แสดงว่า วัตถุต้องห้ามที่ครอบคลุมไปถึงยาเสพติดในสังคมไทยปัจจุบันได้ก็คือ “ของมีนเมา” นั่นเอง ประเด็นต่อมาก็คือ ควรขยายขอบเขตออกไปได้เพียงใด ประเด็นนี้เราจะเริ่มพิจารณาจากคัมภีร์อรรถถาเสียก่อน จากนั้นจะพิจารณามุมมองนักปราชญ์ในสังคมไทย จะเห็นว่า **คัมภีร์สารัตถปกาสินี อรรถถาสังยุตตนิกาย มหาวรรค** ระบุว่า “ก็อีกอย่างหนึ่ง น้ำเมาชนิดใดแม้อื่นที่พ้นแล้วจากสุราและน้ำหมักดอง อันบุคคลพึงมาคนทั้งหลายย่อมดื่มสุราและเมรัยนั้นด้วยเจตนาใด เจตนาอันนี้ชื่อว่า เป็นฐานะแห่งความประมาท” (ส.ม.อ. (ไทย) 31/506) จากข้อความข้างต้น แม้จะขยายความหมายออกจากสุราเมรัย แต่ก็ยังคงระบุว่า “น้ำเมาชนิดอื่น (มัชชะ)” และ “คนทั้งหลายย่อมดื่ม” อีกทั้ง **คัมภีร์ปรมัตถโชติกา อรรถถาขุททกนิกาย ขุททกปาฐะ** (ขุ.ขุ.อ. (ไทย) 39/29) ระบุว่า “ก็หรือสิ่งอื่นใด ไม่ว่าอะไรเป็นที่ตั้งแห่งความเมา บุคคลมาประมาทด้วยสิ่งใดที่ดื่มแล้ว สิ่งอันนี้ก็เรียกว่า มัชชะ บทว่า ปมาทฐฐานํ ได้แก่ เจตนาที่ดื่มกลืนกินมัชชะนั้น ท่านเรียกว่า ปมาทฐฐานํ เพราะเป็นเหตุแห่งความเมาความประมาท” แม้ในคัมภีร์นี้จะระบุว่า “มัชชะที่ทำให้เกิดความมีนเมา” หรือ “เจตนาที่ดื่มกลืนกินมัชชะนั้น” แสดงว่า แม้จะขยายขอบเขตจากสุราและเมรัย แต่ก็จำกัดที่ความเป็น “มัชชะ” (น้ำเมา) เท่านั้น

ในขณะเดียวกัน **พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช)** (2550, น. 501) ได้ให้ความหมาย “มัชชะ” ไว้อย่างกว้างมาก เพราะนอกจากหมายถึงน้ำเมาแล้ว ยังรวมถึงสิ่งเสพติดทุกชนิดอีกด้วย สอดคล้องกับมุมมองในสังคมไทยที่จัดให้ยาเสพติดเป็นวัตถุต้องห้ามในศีลข้อนี้ด้วย (พิน ดอกบัว, 2542, น. 278) แม้ **สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต)** ก็ระบุว่า ศีลข้อ 5 เว้นจากสุราเมรัยและของมีนเมา คือ ไม่เสพของมีนเมา จับเอาสาระว่า ความประพฤติที่ปราศจากความประมาทพลังพลาดมัวเมา เนื่องจากการใช้สิ่งเสพติด (2562, น. 724) หรือ การไม่เสพเครื่องดองของมีนเมาและสิ่งเสพติดทุกชนิด (2564, น. 23) จะเห็นว่า ท่านใช้คำว่า “จับเอาสาระ” ซึ่งก็หมายเอาเจตนารมณ์เช่นเดียวกับมุมมองของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า ฯ นั่นเอง เพียงแต่มีลักษณะต่างกันตรงที่สมเด็จพระมหาสมณเจ้าฯ ทรงใช้หลักมหาปเทศ แต่สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ฯ ไม่ได้ระบุถึงหลักมหาปเทศแต่อย่างใด อีกประการหนึ่ง สมเด็จพระมหาสมณเจ้า ฯ ไม่ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการกระทำความผิดตามนัยอรรถถา แต่สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ ฯ ได้กล่าวถึงองค์ประกอบดังกล่าวด้วยถึงแม้จะไม่มีหรือนำมาเชื่อมโยงกันก็ตาม (เรื่องเดียวกัน, น. 727) อย่างน้อยแสดงให้เห็นว่าท่านยอมรับหลักการนี้ตามนัยอรรถถาด้วยนั่นเอง

กระนั้นการให้ความหมายมัชชะของพระธรรมกิตติวงศ์ ฯ และการตีความศีลข้อ 5 ของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ ฯ กลับทำให้ไม่สามารถนำไปพิจารณาตามองค์ประกอบของการกระทำความผิดข้อ 2 และข้อ 4 ได้ ซึ่งยาเสพติดประเภทที่นอกเหนือจากการเสพติดด้วยวิธีดื่มกิน เช่น สูบ ดม หรือฉีด ย่อมไม่สามารถพิจารณาตามองค์ประกอบเหล่านี้ได้ ปัญหานี้จึงมีทางออก 2 ประการด้วยกัน คือ แนวทางแรก การปรับและแก้ไของค์ประกอบของการกระทำความผิดศีลข้อนี้ในข้อ 2 จากเดิมคำว่า “ดื่ม” เปลี่ยนเป็นคำว่า “เสพ” ที่มีความหมายกว้างและใช้ในกฎหมายไทย และ ข้อ 4 จากเดิม “ดื่มให้ลงล้นคอลงไป” เปลี่ยนเป็น “เสพสิ่งเสพติดเข้าสู่ร่างกาย” ซึ่งวิธีการนี้แม้จะมีข้อดี คือ สามารถครอบคลุมยาเสพติดและวิธีการเสพยาเสพติดได้ทุกชนิดก็ตาม แต่สิ่งสำคัญ คือ การแก้ไขเปลี่ยนแปลงหลักการ ซึ่งไม่นิยมกระทำในฝ่ายพุทธศาสนาเถรวาท ทำให้ต้องพิจารณาแนวทางถัดไป แนวทางที่สอง ตีความตามเท่าที่คัมภีร์ระบุไว้ นั่นก็คือ ประกอบด้วยสิ่งสำคัญ 2 ประการ คือ 1) ของมีเมาหรือน้ำเมาอย่างอื่นที่นอกจากสุราเมรัย และ 2) สิ่งนี้ต้องอาศัยการเสพด้วยการดื่มกินเท่านั้น ซึ่งลักษณะทั้ง 2 นี้นำไปสู่ยาเสพติดชนิดที่ต้องอาศัยการเสพด้วยวิธีการดื่มกินเท่านั้น ในขณะที่เดียวกันก็ต้องยอมรับข้อจำกัดของการตีความแบบนี้ว่า ไม่สามารถครอบคลุมการเสพยาเสพติดในทุกรูปแบบได้

4. สังเคราะห์ยาเสพติดในสังคมไทยให้เข้ากับหลักเบญจศีลข้อสุราเมรัย

จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า มีการให้ความหมายและตีความเบญจศีลข้อ 5 สุราเมรัย ฯ ใน 2 แนวทาง ได้แก่ แนวทางแรก เจตนางดเว้นจากของมีเมาคือสุราเมรัย มีวัตถุประสงค์ห้าม 2 ประการ คือ สุรา และเมรัย ในการนำไปใช้กับยาเสพติดในสังคมไทยปัจจุบันต้องอาศัยเครื่องมือทางพระวินัย คือ “หลักมหาปเทศ” เพื่อขยายเจตนารมณ์ให้ครอบคลุมถึงยาเสพติดชนิดอื่น ๆ ที่มีลักษณะเป็นน้ำเมาหรือของมีเมาอย่างอื่นที่ต้องอาศัยการดื่มกิน จึงจะสามารถตัดสินการละเมิดศีลข้อนี้ตามองค์ประกอบทั้ง 4 ประการได้ ได้แก่ 1) เป็นของมีเมา 2) มีจิตคิดจะดื่ม 3) มีความพยายาม และ 4) ดื่มลงไปในคอ ส่วนแนวทางที่สอง เจตนางดเว้นจากสุราเมรัยและของมีเมา มีวัตถุประสงค์ห้าม 3 ประการ คือ สุรา เมรัย และ ของมีเมาหรือน้ำเมา ในการนำไปใช้ในสังคมไทยปัจจุบันไม่ต้องอาศัยหลักมหาปเทศเพื่อขยายขอบเขต แต่อาศัยการตีความ “ของมีเมา” และเจตนารมณ์ของเบญจศีลแทน กระนั้นก็สามารถตีความให้ครอบคลุมถึงยาเสพติดที่มีลักษณะเดียวกับมัชชะ (น้ำเมา) เท่านั้น นั่นคือ เป็นยาเสพติดที่ต้องใช้วิธีการเสพด้วยการดื่มกินเท่านั้น จึงจะสามารถตัดสินการละเมิดศีลข้อนี้ตามองค์ประกอบทั้ง 4 ประการได้ ดังนั้น จะเห็นว่าการตีความทั้ง 2 แนวทางนั้นสามารถขยายครอบคลุมไปถึงยาเสพติดในสังคมไทยปัจจุบันได้เฉพาะประเภทที่เป็นน้ำเมาหรือสิ่งที่ต้องอาศัยการดื่มกินได้เท่านั้น เมื่อถือตามหลักการนี้จะสามารถสังเคราะห์ยาเสพติดชนิดต่าง ๆ ได้ตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงการสังเคราะห์ยาเสพติดชนิดต่าง ๆ ตามหลักเบญจศีลข้อ 5 สุราเมรัย ฯ

ตัวอย่าง ชนิดยาเสพติด (หน่วยบำบัดรักษาและ ฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด กรม แพทย์ทหารเรือ, น. 8-27)	เบญจศีลข้อ 5 สุราเมรัยมีขบมาทัญฐานา เวมณี องค์ประกอบการละเมิดศีล ได้แก่ 1) เป็นของมีนเมา 2) มีจิตคิดจะดื่ม 3) มีความพยายาม และ 4) ดื่มลงไปในคอ			
	ละเมิด	ไม่ละเมิด/นอกกรอบศีลข้อนี้/ขาดข้อ 2 และ 4		
	ดื่ม/กิน	สูด/ดม	การสูบ	การฉีด
ชนิดกดประสาท				
1. ฝิ่น (Opium)	✓	-	✓	-
2. มอร์ฟีน (Morphine)	✓	-	-	✓
3. เฮโรอีน (Heroin)	-	✓	✓	✓
ชนิดกระตุ้นประสาท				
4. ยาบ้า	✓	✓	-	-
5. ไอซ์	-	✓	-	-
6. ยาอี/ยาเลิฟ	✓	-	✓	✓
7. กระต่อม	✓	-	-	-
8. โคเคน	-	✓	-	✓
ชนิดหลอนประสาท				
9. ยาเค/เคตามีน	✓	✓	✓	✓
ชนิดผสมผสาน-กด+กระตุ้น+หลอนประสาท				
10. กัญชา	✓	-	✓	-
ฯลฯ				

จากตารางข้างต้น เป็นการยกตัวอย่างยาเสพติดชนิดต่าง ๆ ในสังคมไทย เพื่อนำมาพิจารณาตามหลักเบญจศีลข้อ 5 สุราเมรัย ฯ ใน 2 แนวทาง ผลปรากฏว่าในแง่การตีความตามคัมภีร์อรรถกถามีลักษณะเป็นไปในทางเดียวกัน โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้ **กลุ่มที่ 1 ยาเสพติดที่ทำให้มึนเมา หรือไม่มึนเมาก็ได้** ถ้าเสพด้วยวิธีการดื่มหรือกิน ย่อมถือว่าผิดศีล เพราะมีองค์ประกอบของการทำความผิดครบถ้วนทั้ง 4 ประการ แต่ถ้าเสพด้วยวิธีการสูด ดม สูบ หรือฉีด (เข้าเส้นเลือด) ย่อมไม่ถือว่าผิดศีล เพราะขาดองค์ประกอบข้อที่ 2 และ 4 ได้แก่ ฝิ่น มอร์ฟีน ยาบ้า ยาอีหรือยาเลิฟ กระต่อม ยาเค/เคตามีน และกัญชา ส่วน**กลุ่มที่ 2 ยาเสพติดที่ไม่ทำให้มึนเมา** คือ ยาเสพติดที่เสพด้วยวิธีการสูด ดม สูบ หรือฉีด (เข้าเส้นเลือด) ได้แก่ เฮโรอีน ไอซ์ และโคเคน

จะเห็นว่า ผลของการวิเคราะห์และสังเคราะห์นี้ ผิดไปจากความเข้าใจโดยทั่วไปในสังคมไทย ที่มักรู้สึกและเข้าใจกันว่า การเสพยาเสพติดทุกชนิดผิดศีลข้อ 5 บางคนถึงขนาดมองว่า ถ้าการเสพยาเสพติด เช่น การเสพเฮโรอีนด้วยวิธีการการสูดดม หรือลนไฟสูดไอรเหย ถือว่าไม่ผิดศีล เพราะไม่ครบองค์ประกอบความผิดเนื่องจากมีเฉพาะข้อ 1 และข้อ 3 เท่านั้น ส่วนองค์ประกอบข้อ 2 และ ข้อ 4 ย่อมไม่มี แสดงว่า พุทธศาสนา

อนุญาตให้กระทำได้หรือไม่ บางคนมองไปไกลกว่านั้นว่า พุทธศาสนาส่งเสริมให้กระทำหรือไม่

ในการพิจารณาประเด็นนี้ก่อนอื่น ต้องทำความเข้าใจเบื้องต้นก่อนว่า เบญจศีลหรือศีล 5 จัดเป็นจริยธรรมพื้นฐาน (วสิน อินทสระ, 2549, น. 37) หรือ ธรรมจริยาเบื้องต้น (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์, 2564, น. 23) ในการอยู่ร่วมกันในสังคม อันเป็นข้อกำหนดอย่างต่ำสุด หรือหลักความประพฤติอย่างน้อยที่สุดในระดับศีล (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2562, น. 917) จึงไม่ใช่ความดีงามที่สมบูรณ์ แม้ศีลในแต่ละข้อแต่ละสิกขาบทก็มุ่งเน้นองค์ประกอบทางกายและวาจาเป็นสำคัญ ศีลจึงถูกนิยามว่า การกระทำทางกายที่ถูกต้องเหมาะสม (ขุ.อ.อ. (ไทย) 44/390) หรือการประพฤติชอบทางกาย วาจา และอาชีวะ (ขุ.อิติ.อ. (ไทย) 45/200) องค์ประกอบของศีลแต่ละข้อจึงเน้นทางกายเป็นองค์ประกอบข้อสุดท้าย ที่จะทำให้การละเมิดศีลแต่ละข้อสมบูรณ์ เช่น ศีลข้อที่ 1 การฆ่าคนและสัตว์จะสมบูรณ์และผิดศีลได้ก็ต่อเมื่อมีข้อสุดท้ายคือ “สัตว์ตายด้วยความพยายามนั้น” (เตน มรณ) (ขุ.อิติ.อ. (ไทย) 45/445-446) ถ้าหากมีเจตนาฆ่า แต่สัตว์ไม่ตายเพียงบาดเจ็บ ย่อมถือว่าไม่ผิดศีล ฯลฯ แม้เบญจศีลข้อ 5 ก็เช่นเดียวกัน ข้อที่เป็นตัวตัดสินการละเมิดศีลคือ “ดื่มลงไปในลำคอ” ถ้าหากไม่มีการดื่มกินให้ลงลำคอ ย่อมถือว่าไม่ผิดศีล ซึ่งองค์ประกอบสำหรับตัดสินนี้ต่างล้วนเป็นองค์ประกอบทางกายทั้งสิ้น ดังนั้นการกระทำบางอย่างที่โดยความรู้สึกทั่วไปว่าผิดศีล เมื่อพิจารณาตามหลักการของศีลนั้น ๆ จึงอาจไม่ผิดศีลก็ได้ เพราะนี่คือมาตรฐานขั้นต่ำสุดของศีล

ประเด็นต่อมา หากพิจารณาในแง่ของการกระทำที่ดีงามของกัลยาณชน (คนดี) ตามหลักพุทธศาสนา ศีล 5 เพียงอย่างเดียวไม่ใช่ตัวชี้วัดความเป็นคนดี แต่จะต้องเป็นผู้มีธรรมหรือกัลยาณธรรม (ธรรมที่ดีงาม) ประกอบด้วยเสมอ จึงจะถือว่าเป็นคนดีที่สมบูรณ์ เบญจศีลจึงมีกัลยาณธรรมเป็นคู่กัน คอยอุดหนุน ส่งเสริม และสนับสนุนให้ศีลงดงามผ่องใสยิ่งขึ้น (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า ฯ, 2538, 3) ในคัมภีร์พระไตรปิฎกมักจะกล่าวว่า “มารดาบิดาของบุตรในโลกนี้...ดเว้นจากการฆ่าสัตว์ ฯลฯ เป็นผู้มศีล มีกัลยาณธรรม... ฯลฯ” (ขุ.อิติ. (ไทย) 25/74/432) หรือ “บุคคลบางคนในโลกนี้เป็นผู้มีศีล มีกัลยาณธรรม... ฯลฯ” (อง.จตุกก (ไทย) 21/91/139) เป็นต้น เบญจธรรม (ธรรม 5 ประการ) หรือเบญจกัลยาณธรรม (ธรรมอันดีงาม 5 อย่างคู่กับเบญจศีล) เป็นธรรมเกื้อกูลแก่การรักษาเบญจศีล ผู้รักษาเบญจศีลจึงควรมีไว้ประจำใจ มี 5 ประการคู่กับเบญจศีล ได้แก่ 1) ความเมตตากรุณา ส่งเสริมศีลข้อที่ 1 ปาณาติบาต 2) สัมมาอาชีวะ การหาเลี้ยงชีพในทางสุจริต ส่งเสริมศีลข้อ 2 อทินนาทาน 3) กามสังวร ความสังวรในกาม หรือสสารสันโดษ ความพอใจด้วยภรรยาของตน ส่งเสริมศีลข้อ 3 กาเมสุมิฉฉาจาร 4) สัจจะ ความสัตย์ซื่อตรง ส่งเสริมศีลข้อที่ 4 มุสาวาท และ 5) สติสัมปชัญญะหรืออัปมาทะ ความไม่ประมาท ส่งเสริมศีลข้อ 5 สุราเมรัย ฯ (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า ฯ, 2538, 5-6) จะเห็นว่าเบญจศีลเป็นข้อกำหนดขั้นต่ำในการอยู่ร่วมกัน ผู้ที่มีศีลจึงยังถือว่ายังไม่เป็นกัลยาณชนที่สมบูรณ์ ต่อเมื่อมีธรรมเข้ามาประกอบจึงทำให้ศีลสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เช่น นายแดงโกรธและเกลียดนายขาวมาก จนถึงขั้นอยากฆ่าทั้งแต่เนื่องจากไม่ยอมมีคดีความติดตัว จึงเก็บความรู้สึกเอาไว้ในใจ อย่างนี้ชื่อนายแดงยังไม่ละเมิดศีล แต่ก็ไม่ใช่สิ่งที่ดีและไม่ใช่นิติตามหลักพุทธศาสนา เพราะยังขาดเมตตาที่มีความเกลียดโกรธครอบงำจิตใจ หรือนายดำสูบกัญชาอยู่กับเพื่อนจนเมาเมา ทะเลาะต่อยตีกันจนบาดเจ็บ ย่อมถือว่าไม่ผิดศีล เพราะขาดองค์ประกอบข้อ 2 และ 4 (แม้การทะเลาะกันไม่ถึงตายก็ไม่ผิดศีล) แต่ก็ถือว่า เป็นสิ่งที่ไม่ดี กัลยาณชนคนดีย่อมไม่ทำ

เช่นนั้น แต่ถ้านายแดงพยายามฝึกตนเองให้มีเมตตาและอภัยต่อนายขาว อย่างนี้ถือว่านายแดงมีกัลยาณธรรม ช่วยเสริมศีลข้อที่ 1 หรือนายดำปฏิเสธการสูบกัญชากับเพื่อนเพราะถือว่าทำให้เมาขาดสติ และคนเมาไม่มีสติ อาจทำความชั่วได้ตลอดเวลา อย่างนี้แม้การสูบกัญชาจะไม่ผิดศีลก็ตาม นายดำก็ยอมไม่สูบอย่างแน่นอน เพราะเห็นโทษภัยของความมึนเมาขาดสติจากกัญชา ซึ่งเป็นส่วนของธรรมนั่นเอง

ประเด็นสุดท้าย เมื่อพิจารณาถึงขั้นนี้จะเห็นภาพการตีความเบญจศีลข้อ 5 สุราเมรัย ๖ อย่างชัดเจน ในการขยายไปถึงยาเสพติดประเภทที่มึนตามนัยคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาท ส่วนเบญจธรรมข้อ 5 สติและความไม่ประมาทนั้น ครอบคลุมยาเสพติดทุกชนิด อบายมุข รวมถึงพฤติกรรมและการกระทำทุกอย่างที่ทำให้จิตใจ หลงใหลมัวเมาและขาดสำนึกผิดชอบชั่วดี สอดคล้องกับการตีความศีลข้อ 5 ของฝ่ายมหายาน หากหมายเอา ทั้งศีลและธรรม หรือเบญจศีลเบญจธรรม ก็สามารถกล่าวได้อย่างชัดเจนว่า ทุกสิ่งทุกอย่างที่ทำให้เกิดความ มัวเมา หลงใหล และขาดสติ ย่อมถือว่าผิดหลักการนี้ แต่ถ้าหมายเอาเฉพาะเบญจศีลข้อ 5 แล้วก็ต้องเป็นไปตาม นัยดังกล่าวมาแล้ว

5. สรุป

เบญจศีลข้อ 5 สุราเมรัยมัชฌิมาทฎฐาน มาจากบทบัญญัติบาลีว่า “สุราเมรัยมัชฌิมาทฎฐานา เวมณี” เรียกสั้น ๆ ว่า เบญจศีลข้อ 5 สุราเมรัย ๖ มีความหมาย 2 ประการ คือ 1) **เจตนางตเว้นจากของ มึนเมาคือสุราเมรัย** มีวัตถุประสงค์ห้าม 2 ประการ คือ สุรา และ เมรัย ในการนำไปใช้กับยาเสพติดต้องอาศัยเครื่องมือทางพระวินัย คือ “หลักมหาปเทศ” เพื่อขยายเจตนารมณ์ให้ครอบคลุมถึงยาเสพติดชนิดอื่น ๆ ที่มีลักษณะ เป็นน้ำเมาหรือของมึนเมาที่ต้องอาศัยการดื่มกิน จึงจะสามารถตัดสินการละเมิดตามองค์ประกอบความผิดได้ และ 2) **เจตนางตเว้นจากสุราเมรัยและของมึนเมา** มีวัตถุประสงค์ห้าม 3 ประการ คือ สุรา เมรัย และ ของมึนเมา หรือน้ำเมา ในการนำไปใช้กับยาเสพติด ไม่ต้องอาศัยหลักมหาปเทศเพื่อขยายขอบเขต แต่อาศัยการตีความ “ของมึนเมา” และ “เจตนารมณ์” แทน กระนั้นก็สามารถตีความให้ครอบคลุมถึงยาเสพติดที่มีลักษณะเดียวกับมัชชะ (น้ำเมา) ได้เท่านั้น จึงจะสามารถตัดสินการละเมิดตามองค์ประกอบได้ ศีลข้อ 5 กับยาเสพติดสามารถ สังเคราะห์แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ยาเสพติดที่ทำให้ผิดศีล หรือไม่ผิดศีลก็ได้ ถ้าเสพด้วยวิธีการ ดื่มหรือกิน ย่อมถือว่าผิดศีล เพราะมีองค์ประกอบของการทำความผิดครบถ้วนทั้ง 4 ประการ แต่ถ้าเสพด้วย วิธีการสูดดม สูบ หรือฉีด (เข้าเส้นเลือด) ย่อมไม่ถือว่าผิดศีล เพราะขาดองค์ประกอบข้อที่ 2 และ 4 ได้แก่ ผืน มอ์พิน ยาบ้า ยาไอหรือยาเลิฟ กระพ๋อม ยาเค/เคตามีน และกัญชา ส่วนกลุ่มที่ 2 **ยาเสพติดที่ไม่ทำให้ผิดศีล** คือ ยาเสพติดที่เสพด้วยวิธีการสูดดม สูบ หรือฉีด (เข้าเส้นเลือด) ได้แก่ เฮโรอีน ไอซ์ และ โคเคน ซึ่งผู้เขียน เห็นด้วยกับทั้งสองกลุ่มนี้ และประเด็นสุดท้าย ความเป็นผู้มีศีลจะต้องมีธรรมหรือกัลยาณธรรมประกอบด้วย จึงจะทำให้เป็นความดีที่สมบูรณ์ และครอบคลุมถึงสิ่งที่ทำให้เกิดความลุ่มหลงมัวเมาทุกชนิดได้ไม่เฉพาะแค่ยา เสพติดเท่านั้น

เอกสารอ้างอิง

- คุณ โทพันธ์. (2537). *ศาสนาเปรียบเทียบ*. โอเดียนสโตร์.
- ประกาศกรมสรรพสามิต. (2560) *หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการผลิตสุราและการนำสุรารออกจากโรงงาน
อุตสาหกรรมเพื่อตรวจวิเคราะห์ในขั้นตอนการผลิต*. สืบค้นจาก [https://lawelcs.excise.go.th/
lawdetail?id=5705](https://lawelcs.excise.go.th/lawdetail?id=5705)
- ปัญญา เสนงูงา และพระมหามิตร ฐิตปัญโญ. (2562). หลักศีล 5: การพัฒนาพฤติกรรมมนุษย์. *วารสารวิชาการ
ธรรมทรรศน์*, 19(3), 275-284. สืบค้นจาก [https://so06.tci-thaijo.org/index.php/dhammathas/
article/view/150159](https://so06.tci-thaijo.org/index.php/dhammathas/article/view/150159)
- ปิ่น มุกกันต์. (2536). *คำบรรยายพุทธศาสตร์ ภาค 1 ฉบับฉลอม 25 พุทธศตวรรษ*. คลังวิทยา.
- พระญาณวโรดม (สนธิ์ กิจจาโร). (2543). *ประมวลปัญหาและเฉลย เบญจศีลเบญจธรรมและอุโบสถศีล
(สำหรับธรรมศึกษาชั้นตรี)* (พิมพ์ครั้งที่ 13). มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). (2550). *พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ ชุดศัพท์วิเคราะห์*. โรงพิมพ์
เลียงเชียง.
- พระมหาถาวร ขนติวิโช. (2566). การบูรณาการศีล 5 กับการแก้ไขปัญหาความยากจนในสังคมไทย. *วารสาร
พุทธนวัตกรรมการจัดการ*, 6(5), 144-157. สืบค้นจาก [https://so06.tci-thaijo.org/index.
php/bim/article/view/263616](https://so06.tci-thaijo.org/index.php/bim/article/view/263616)
- พระมหาพงศ์ทราทิพย์ ก้องเสียง และคณะ. (2563). ศีลห้าเครื่องมือพัฒนาบุคลิกภาพ. *วารสารรัตนปัญญา*,
5(2), 271-279. สืบค้นจาก <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/BLJOU/article/view/245931>
- พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551. (2551). *ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 125 ตอนที่ 33 ก.
หน้า 35*. สืบค้นจาก [https://ddc.moph.go.th/uploads/ckeditor/c74d97b01eae257e44aa9d
5bade97baf/files/lawalc/001_1alc.PDF](https://ddc.moph.go.th/uploads/ckeditor/c74d97b01eae257e44aa9d5bade97baf/files/lawalc/001_1alc.PDF)
- กระทรวงสาธารณสุข. (2560). พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560. *ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 135 ตอน
ที่ 32 ก. หน้า 35*. สืบค้นจาก [https://www.excise.go.th/cs/groups/pinn_tin_kr_pnm/documents/
document/dwnt/mziw/~edisp/uatucm320149.pdf](https://www.excise.go.th/cs/groups/pinn_tin_kr_pnm/documents/document/dwnt/mziw/~edisp/uatucm320149.pdf)
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2564). พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมาย
ยาเสพติด พ.ศ. 2564. *ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 138 ตอนที่ 73 ก. หน้า 12*. สืบค้นจาก
https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2564/A/073/T_0001.PDF
- พระโอภาส โอภาโส และพระณัฐพงษ์ ญาณเมธี. (2564). ศึกษาวิกฤตสังคมไทยจากกรณีการละเมิดศีล 5.
วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 8(3), 133. สืบค้นจาก [https://so03.tci-thaijo.org/index.php/
JMND/article/view/251157](https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JMND/article/view/251157)
- พิน ดอกบัว. (2542). *พระพุทธศาสนากับคนไทย*. ศิลปาบรรณาการ.

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2520). *ปทานุกรมบาลี ไทย อังกฤษ สันสกฤต ฉบับพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2536). *พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล 91 เล่ม ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย* (พิมพ์ครั้งที่ 3). โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2552). *พจนานุกรมศัพท์ศาสนาสากล อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน* (พิมพ์ครั้งที่ 3; แก้ไขเพิ่มเติม). ราชบัณฑิตยสถาน.
- วรรณสิทธิ ไวยยะเสวี. (2548). *คู่มือการศึกษาพระอภิธรรมมัตถสังคหะ ประเพณีที่ 5 วิถีมุตตสังคหวิภาค* (พิมพ์ครั้งที่ 6). มูลนิธิแนบมหานิรานนท์.
- วสิน อินทสระ. (2549). *พุทธจริยศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). ธรรมดา.
- วิโรจน์ คุ่มครอง. (2562). *พจนานุกรมศัพท์เชิงอรรถพระไตรปิฎก*. อักษรการพิมพ์.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2562). *พุทธธรรมฉบับปรับขยาย* (พิมพ์ครั้งที่ 53). มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2564). *ธรรมบุญชีวิต พุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม* (พิมพ์ครั้งที่ 236). สหธรรมิก.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2565). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์* (พิมพ์ครั้งที่ 37; เล่มขนาดใหญ่). โรงพิมพ์ บริษัท สหธรรมิก จำกัด.
- สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. (2538). *เบญจศีลเบญจธรรม: หลักสูตรธรรมศึกษาชั้นตรี* (พิมพ์ครั้งที่ 15). มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. (2543). *วินัยมุขเล่ม 2 หลักสูตรนักธรรมชั้นโท* (พิมพ์ครั้งที่ 31). มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สมภาร พรหมทา. (2548). *พุทธศาสนากับปัญหาจริยศาสตร์ โสภณีย์ ทำแท้ง และการรณรงค์* (พิมพ์ครั้งที่ 3). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิริพันธุ์ จุลกรังคะ. (2557). *เครื่องดัดในงานบริการ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- หน่วยบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด กรมแพทย์ทหารเรือ. (2561). *คู่มือการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในกองทัพเรือ (สำหรับบุคลากรสายแพทย์)*. พุทวินพริ้นติ้ง.
- อุดมชัย อมาตยกุล และคณะ. (2562). การแก้ไขปัญหาคาสิโนสุราเชิงพุทธบูรณาการ. *วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 6(5), 2213-2232. สืบค้นจาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JMND/article/view/192347>
- HandWiki. (2022). *Philosophy: Five precepts. Encyclopedia of Knowledge*. Retrieved from https://handwiki.org/wiki/Philosophy:Five_precepts

Lebron, Robyn. (2017). *The Search for Peace in Times of Chaos Volume 2: Interfaith Journey of 20 World Religions and Faith Practices*. Yorkshire Publishing.

Tricycle Buddhism for Beginners. (2023). *The Fifth Precept: Refrain from Intoxicants*. Retrieved from <https://tricycle.org/beginners/buddhism/the-fifth-precept-refrain-from-intoxicants/>